

Sygn. akt III Ca 116/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 lutego 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SSO Barbara Braziewicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 2 lutego 2016 r. w G.

sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (...) spółki jawnej we W.

przeciwko S. L. (poprzednio C.)

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Zabrze

z dnia 28 sierpnia 2015 r., sygn. akt I C 332/15

oddala apelację.

SO Barbara Braziewicz

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 28 sierpnia 2015r. Sąd Rejonowy w Zabrze zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 433,25 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 13 lutego 2015r., oddalił powództwo w pozostałej części i zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 118,31 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Przytoczony wyrok oparty został na ustaleniach szczegółowo przedstawionych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Z ustaleń tych wynika, że w dniu 18 października 2013r. powódka i pozwana zawarły umowę pożyczki nr (...). Na jej podstawie S. L. (uprzednio C.) została udzielona pożyczka w kwocie 2000zł na okres od 18 października 2013r. do 18 grudnia 2014r. Oprocentowanie nominalne pożyczki było stałe i wynosiło 12% w stosunku rocznym i nie powinno przekraczać tzw. odsetek maksymalnych. Kwota odsetek za cały okres obowiązywania umowy wyniosła 153,25zł. Całkowita kwota do zapłaty przez pożyczkodawcę wynosiła 4200,02zł i składała się z całkowitej kwoty pożyczki 1994zł oraz całkowitego kosztu pożyczki. Na ten drugi składały się następujące elementy: opłata za przekaz lub wypłatę pożyczki 6zł, odsetki naliczone za cały okres obowiązywania umowy 153,25zł oraz prowizja za udzielenie pożyczki 2046,77zł. Rzeczywista roczna stopa oprocentowania wynosiła 287,13%. Pożyczkobiorca miał zwrócić pożyczkę wraz z kosztami dodatkowymi w czternastu ratach po 300zł każda, płatnych do dnia 18 każdego miesiąca, poczynając od listopada 2013r. Powódka w dacie zawierania umowy pożyczki z pozwaną występowała pod firmą (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (...) S.K.A. we W.. Pozwana nie wywiązała się z postanowień zawarte umowy. Łącznie wpłaciła na rzecz powódki kwotę 1720zł. Powódka bezskutecznie wzywała pozwaną do zapłaty.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy stwierdził, że powództwo było jedynie częściowo zasadne. Wskazał, iż podstawę prawną stanowi przepis art.720§1 k.c. stanowiący o umowie pożyczki. Podkreślił, iż bezspornym było, że strony zawarły umowę pożyczki na kwotę 2000 zł z odsetkami umownymi w wysokości 12 % w skali roku, co dawało łącznie kwotę 2153,25 zł. Wysokość odsetek umownych nie przekraczała odsetek maksymalnych, umowa w

tym zakresie była więc zgodna z prawem, a w konsekwencji powód mógł skutecznie domagać się od pozwanej zapłaty kwoty 2153,25 zł, a więc stanowiącej w tym opłaty w kwocie 6 zł za przekaz lub wypłatę pożyczki.

Wskazał, że postanowienie umowy dotyczące obciążenia pozwanej prowizją w kwocie 2046,77zł (a więc sławiącej ponad 100% kwoty pożyczki), zmierzało do obejścia prawa, wzbudziło wątpliwości Sądu co do jego zgodności z prawem. Zgodnie z art. 359§2¹ k.c. maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego NBP, natomiast zgodnie z § 2³ tego przepisu żadne postanowienia umowne nie mogą ograniczać ani wyłączać uregulowań dotyczących odsetek maksymalnych. Z uwagi na powyższe obciążenie pozwanej prowizją w w/w wysokości zmierzało do obejścia prawa. W treści umowy określono wprost, że rzeczywista stopa oprocentowania wynosiła 287,13%, a zatem drastycznie przekraczała czterokrotność stopy kredytu lombardowego NBP. Już zapis ten pozwalał na uznanie, że umowa w tej części była nieważna w oparciu o art. 58 §1 i 3 k.c.

Nadto podkreślił, że pozwanej w sprawie przysługiwał status konsumenta, a zatem umowę zawartą między stronami ocenić należało również pod kątem treści art. 385¹ §1 i 4 k.c. Postanowienia umowne dotyczące obciążenia pozwanej kosztami w postaci prowizji w kwocie stanowiącej ponad 100% udzielonej pożyczki niewątpliwie kształtowały uprawnienia konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami obrotu gospodarczego. Wobec powyższego Sąd ten uznał, iż pozwana zobowiązana była zapłacić na rzecz powódki kwotę 2153,25zł.

Sąd meriti także za niezasadne uznał żądanie zasądzenia prowizji oraz odsetek karnych z tytułu tzw. zadłużenia przeterminowanego. W tym zakresie, pozwana zakwestionowała wysokość dochodzonego roszczenia, mimo to strona powodowa nie podała żadnych informacji o datach i wysokości poszczególnych wpłat dokonywanych przez pozwaną, co umożliwiło wyliczenie i zweryfikowanie wysokości dochodzonych odsetek karnych. Powódka nie przedłożyła również szczegółowego zestawienia zawierającego sposób dokonania zarachowania poszczególnych wpłat. Zatem w tej części Sąd roszczenie uznał za niewykazane. Uwzględniając dokonaną przez pozwaną wpłatę w łącznej kwocie 1720zł, zasądzone od niej na rzecz powódki kwotę 433,25zł wraz z ustawowymi odsetkami, zgodnie z żądaniem pozwu od dnia 13 lutego 2015r. Podstawę orzeczenia o odsetkach stanowił art. 481 k.c. i art. 482 k.c. O kosztach procesu Sąd ten orzekł na podstawie art. 100 k.p.c., stosunkowo je rozliczając, przyjmując, iż powódka utrzymała się ze swoim roszczeniem w wysokości 16,5%.

Apelację od tegoż wyroku wniosła powódka, skarżąc orzeczenie w części dotyczącej punktu II i III. Powódka podniosła zarzuty naruszenia przez Sąd przepisów postępowania, a to art. 233 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sporu, tj. okoliczności, że strony zawarły umowę pożyczki zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12 maja 2011r. o kredycie konsumenckim, na mocy której pozwany zobowiązał się dokonać zwrotu kwoty pożyczki wraz z całkowitym kosztem pożyczki określonym w umowie pożyczki i okoliczności wynikających z treści zawartej na piśmie umowy pożyczki w zakresie ustalenia warunków związanych z całkowitą kwotą pożyczki oraz całkowitym kosztem pożyczki, a także pozostałymi jej warunkami oraz zarzuty naruszenia przepisów materialnych, a to art. 385¹ w zw. z art. 385³ pkt 17 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że powód w umowie zawartej z pozwanym zastosował we wzorcu umownym niedozwolone postanowienia umowne, które nie wiążą pozwanego jako konsumenta, podczas gdy z treści zebranego w sprawie materiału wynika, że żadne z postanowień zawartych we wzorcu umowy nie zostało wpisane do Rejestru Klauzul Niedozwolonych prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i art. 58 w zw. z art. 359 § 2¹ k.c. poprzez ich błędne zastosowanie polegające na przyjęciu, że w stosunku do prowizji zastosowanie znajdują przepisy o odsetkach maksymalnych, podczas gdy zarówno z treści umowy pożyczki jak i z przytoczonych przepisów wynika, że prowizja stanowi pozaodsetkowe koszty pożyczki i została ona ustalona zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12.05.2011r. o kredycie konsumenckim, a zatem zgodnie z celem i istotą kredytu konsumenckiego, w myśl których powód może obciążyć pozwanego pozaodsetkowymi kosztami określonymi w umowie. W oparciu o powyższe zarzuty powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w zakresie punktu II poprzez zasądzenie roszczenia na rzecz powoda zgodnie z żądaniem pozwu, oraz jednoczesną zmianę wyroku w zakresie punktu III poprzez zasądzenie zwrotu kosztów procesu zgodnie z żądaniem pozwu, względnie o

uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji, celem przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, a nadto wniósł o zasądzenie zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że zwrot przedmiotu pożyczki nie stanowi ekwiwalentu świadczenia pożyczkodawcy oraz wskazano, że pożyczkodawca może pobierać opłaty i prowizje, które pozostały niezdefiniowane w ustawie. Podkreślono, że takie uprawnienie jest poparte praktyką funkcjonującą w obrocie gospodarczym oraz, że ustawodawca nie ustanowił żadnych limitów, co do wysokości naliczonych opłat. Wedle oceny powoda brak jest podstaw, by uznać zapisy umowne dotyczące prowizji lub opłat za mające na celu obejście prawa lub sprzeczne z dobrymi obyczajami, gdyż są one powszechne w praktyce rynkowej. W dalszej części uzasadnienia wskazano, że działania Sądu pierwszej instancji stanowią naruszenie zasady kontrydiktoryjności postępowania i przekroczenie kompetencji Sądu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powódki nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż zaskarżony wyrok należy uznać za trafny. Powołane w apelacji zarzuty naruszenia przepisów postępowania i prawa materialnego są chybione.

Sąd Okręgowy podziela i uznaje za swoje zarówno ustalenia faktyczne, jak i prawne poczynione przez Sąd pierwszej instancji, ustalenia te bowiem znajdują oparcie w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, które to dowody Sąd ten ocenił w granicach zakreślonych przepisem art. 233 § 1 k.p.c., wbrew twierdzeniom skarżącego. Wnioski tego Sądu co do faktów w sposób logiczny wynikają z treści przeprowadzonych w sprawie dowodów, a zaoferowanych przez powódkę, równocześnie Sąd poddał należytej ocenie zebrany w niej materiał dowodowy. Sąd meriti dokonując oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego nie naruszył ani zasad logiki, ani doświadczenia życiowego, tymczasem skuteczne postawienie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga należyte uмотywowanego wykazania, że Sąd uchybił powyższymi zasadami. Jedynie taki zarzut może być przeciwstawiony uprawnieniu Sądu do dokonania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony, o innej niż Sąd przyjął wadze poszczególnych dowodów i ich odmienna ocena, niż ocena Sądu. Z tych powodów za chybiony należało uznać zarzut naruszenia przez Sąd art. 233 k.p.c.

Podobnie zarzuty dotyczące naruszenia prawa materialnego art. 385¹ w zw. z art. 385³ pkt 17 k.c. oraz art. 58 w zw. z art. 359 § 2¹ k.c. nie znajdują uzasadnienia. W ocenie Sądu Okręgowego postanowienie umowy dotyczące nałożenia na pozwaną obowiązku zapłaty bardzo wysokiej prowizji, o wartości przewyższającej 100% kwoty udzielonej pożyczki, miały na celu obejście prawa. Można uznać, iż tego rodzaju prowizja miała na celu osiągnięcie skutków, które są prawnie zakazane (tak np. wyrok Sądu Najwyższego z 23 lutego 2006r., II CSK 101/05). Konsekwencją uznania więc, że określenie prowizji w tak znacznej wysokości ma na celu obejście prawa, a to obejście przepisów ograniczających wysokość odsetek maksymalnych, jest uznanie, że te postanowienia umowy pożyczki dotyczące prowizji, są z mocy prawa nieważne. Jak wywodził Sąd Rejonowy kwota prowizji była kwotą przekraczającą kwotę samej pożyczki. Nie można jej uznać za kwotę, która stanowiłaby, jak to określił powód, koszty pozaodsetkowe, a raczej należałoby przyjąć, że kwota ta stanowi raczej wyolbrzymioną kwotę zasądzonych odsetek, przekraczającą w sposób znaczny kwotę odsetek maksymalnych.

Abstrahując od powyższego, gdyby przyjąć, że regulacje dotyczące prowizji nie miały na celu obejścia prawa, to wedle Sądu Okręgowego należałoby się przychylić do poglądów Sądu pierwszej instancji i uznać, że te postanowienia wzorca umownego należy zaliczyć do klauzul niedozwolonych, czyli tak zwanych klauzul abuzywnych. Warunkiem uznania klauzuli umownej za abuzywną jest jej sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażące naruszanie interesów konsumenta, chyba że postanowienia były z nim indywidualnie ustalone. Nie ulega wątpliwości, iż postanowienia umowy pożyczki zawieranej z pozwaną jako konsumentem nie były z nią uzgodnione indywidualnie, a na ich treść nie miała pozwana rzeczywistego wpływu, wobec tego, iż postanowienia te zostały przejęte do umowy łączącej strony z wzorca umowy zaproponowanego pozwanej jako konsumentowi przez powoda jako pożyczkodawcę. Jak wskazuje dorobek judykatury, w tym orzecznictwo Sądu Najwyższego, za postanowienie umowne sprzeczne z dobrymi

obyczajami uznać należy te, które godzą w równość kontraktową stron, a za naruszające interesy konsumenta w sposób rażąco te wykazujące nieusprawiedliwioną dysproporcję na jego niekorzyść praw i obowiązków wynikających z umowy (tak wyrok Sądu Najwyższego z 13 sierpnia 2015r., I CSK 611/14). Zatem, przyjmując nawet, że tego rodzaju postanowienia nie mają na celu obejścia prawa, to postanowienia umowne dotyczące obowiązku zapłaty tak wysokiej prowizji, przewyższające nawet kwotę udzielonej pożyczki, są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy pozwanej jako konsumentki. Wprowadzają bowiem one nieuzasadnione i krzywdzące obciążenia na pozwaną, bez adekwatnej odpłaty po stronie powoda. Jako takie nie powinny one wiązać pozwanej. Oznacza to więc, że są one wobec pozwanej bezskuteczne i to z mocy samej ustawy.

Należy zauważyć, iż pozwana w toku prowadzonego postępowania przed Sądem Rejonowym jednoznacznie zakwestionowała wysokość dochodzonego wobec niej roszczenia, podkreślając, iż wzięła kredyt w wysokości 2000zł a do spłaty miała ponad 4000zł. Tym samym zakwestionowała żądanie powoda co do wysokości. Zatem to na powódce, zgodnie z regulacją art. 6 k.c., spoczywał ciężar wykazania wysokości dochodzonego roszczenia, czemu ta jednak nie sprostała, co zasadnie przyjął Sąd meriti. Obecnie obowiązek przedstawiania dowodów spoczywa na stronach (art.3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art.227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z tych faktów wywodzi skutki prawne (art.6 k.c.) (zob. orzeczenie S.N. z 17 grudnia 1996r., ICKU 45/96 OSNC 1997, nr 6-7, poz.75).

W konsekwencji powyższego zasadnie przyjął Sąd Rejonowy, iż powódka nie wykazała swojego roszczenia w zakresie zasądzenia tak prowizji jak i odsetek karnych z tytułu zadłużenia przeterminowanego. Powódka, jak prawidłowo ustalił Sąd pierwszej instancji, nie przedstawiła jakichkolwiek informacji o datach i wysokości wpłat, jakich dokonała pozwana, co uniemożliwiło wyliczenie i zweryfikowanie przez Sąd orzekający dochodzonych kwot w zakresie odsetek karnych. Także powódka, jak słusznie zauważył Sąd meriti, nie przedłożyła szczegółowego zestawienia zawierającego sposób dokonania zarachowania poszczególnych wpłat, co skutkowało uznaniem, w tej części roszczenia za niewykazane. Zatem uwzględniając dokonaną przez pozwaną wpłatę w łącznej kwocie 1720zł, po odjęciu jej od kwoty 2.153,25zł, którą ostatecznie pozwana była zobowiązana zapłacić powódce z tytułu łączącej strony mowy, zasadnie zasądzono od niej na rzecz powódki kwotę pozostałą do zapłaty 433,25zł waz z ustawowymi odsetkami, zgodnie z żądaniem pozwu od dnia 13 lutego 2015r.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł prawidłowo, w oparciu o zasadę stosunkowego ich rozliczenia, uwzględniając stosunek procentowy, w jakim powódka utrzymała się ze swoim roszczeniem.

Konkludując, zaskarżony wyrok odpowiada prawu, równocześnie zarzuty podniesione w apelacji nie mogły odnieść skutku.

Z tych względów, na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art.505 ¹⁰ §1k.p.c., apelację powódki oddalono, jako bezzasadną.

SSO Barbara Braziewicz